

Erdőgazdálkodás az Erdőanya bükköseitől a Gödöllői-dombsági akácosokig

A Pilisi Parkerdő Zrt. változatos termőhelyi és faállományviszonyok között, az erdészeti tájak közül a Visegrádi-hegység, a Pilis-Budai-hegységek, a Gödöllői-dombság, kisebb részben a Gerecse, a Duna menti síkság, a Középső-Cserhát-vidék, a Dunazug-medencék állami erdeit kezeli. A fafajösszetétel is tükrözi e változatos helyzetet: tölgyek 28% (elsősorban kocsánytalan tölgy), cser 26%, bükk 6%, gyertyán 6%, akác 10%, egyéb kemény lombos fafajok (juharok, kőrisek) 13%, lágy lombos fafajok 3%, hazai és nemes nyár 2%, fenyő 5%.

Az erdők korosztályszerkezete viszonylag kiegyenlített, viszont az erdők múltjára a történelem erős hatást gyakorolt, ezért magas az idős állományokban a sarjeredet aránya. Az erdők közel 30%-a sarjeredetű, mely az akácokon kívül főleg az idősebb cseresekre, tölgyesekre koncentrálódik.

A Parkerdő az átlagostól gyengébb termőhelyi viszonyok mellett gazdálkodik, a fatermési osztályok közötti területeloszlás: I.–II. 5%, III–IV. 41%, az V–VI. fatermési osztályú, rendkívül gyenge fatermőképességű területek aránya 54%!

A fenntartható gazdálkodás során arra törekszünk, hogy az erdők fakészlete optimális szinten legyen, ezenfelül mára az erdő klímavédelmi, ökológiai és turisztikai funkcióinak fenntartható-

sága is ugyanolyan fontos, mint egy adott területről kitermelhető famennyiség állandósága.

A Parkerdő kezelésében lévő területek 64%-a védett, ezekből 18% fokozottan védett. Az állami erdőgazdaságok közül a legtöbb fokozottan védett területtel rendelkezik. Olyan különleges tájakon kezeljük erdeinket, mint a Duna–Ipoly Nemzeti Park Visegrádi-hegységre és a Pilis hegységre eső része, a Budai és a Gödöllői Tájvédelmi Körzet. A védett területeken olyan különleges nemzetközi természetvédelmi státuszok is jelen vannak, mint 1981-es alapítású Pilisi Bioszféra Rezervátum, vagy az 1995-ben elismert Szénások Európa Diplomás Terület.

Ebből adódóan is mindennapi munkánk része a természetvédelem, melynek szempontjait a Parkerdő fokozatosan integrálja az erdőgazdálkodási gyakorlatba. Fontos célként jelenik meg a jelenleginél nagyobb mennyiségű holtfa visszahagyása, és az érzékenyebb élőhelyek kíméletének biztosítása.

Négy szinten folyik a természetvédelmi kezelések integrációja. Az első két szintet alkotják a faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódú területek. Az első szint a nagyobb tömböket jelenti (erdőrezervátum, bioszféra-rezervátum megállapodott magterülete, nemzeti park tervezett natúr-zóna), a második szintet a Parkerdő teljes területén szóróan elhelyezkedő, sekély termőrétegű, meredek lejtésű talajviszonyokkal rendelkező erdőrészek alkotják. A harmadik szintet az örökerdő- vagy vágásos üzemmódú területeken belül

kijelölt kíméleti területek jelentik. Ezek olyan kisebb 0,1–0,5 ha nagyságú területek, melyek külön erdőrészletként nem lehatárolhatók (források, sziklakibúvások, vízmosások környékén jelöljük ki). Negyedik szintnek az örökerdő- és vágásos üzemmódú állományok biotópfáit tekintjük.

Az éves szinten 150–180 ezer nettó m³ közötti volumenű fakitermelési, faanyagmozgatási munkákat a növényzet és a talaj épségének érdekében a terepviszonyokhoz alkalmazkodva, a lehető legkíméletesebb módszerekkel végezzük. Ahol lehetséges forwardert, lovas fogatot, csúszdát vagy kötélpályát alkalmazunk.

Néhány éve a szűkülő fakitermelési kapacitások és hatékonyságnövelés érdekében harvesztereket is alkalmazunk a közepes vastagságú faállományokban. A kivágandó fák jelölése során elősegítjük a ritka és elegyfajok jelenlétét és a holtfa megfelelő arányát.

Vágásos üzemmódban kezelt erdeink 70%-át jellemzően az idős anyafák magjaiból kelt csemetékkel természetes mó-

don újítjuk meg az erdőtüpushoz illő felújítógépes módszerek segítségével. Mesterséges erdősitésre az idegenhonos állományok felújításakor, fafajcsere esetén, illetve erdősitések pótlása esetén van szükség.

Nagy hangsúlyt fektetünk az erdők természetességének növelésére az erdőszerkezet átalakításával (*pl. sarjeredetű erdők mageredetűvé alakítása, illetve többkorú erdők létrehozása*), és az idegenhonos erdők őshonossá alakításával. A folyamatban lévő erdősitések területe 3000–3500 ha között ingadozik. Az erdősitések szakszerű kivitelezése, kiváló minőségének biztosítása elsőrendű szakmai szempontok közé tartozik.

Az ezredforduló után a véghasználatokat követő fiatalosokban és sűrűségekben az ápolási és tisztítási munkák megkönnyítése, elvégzésük ellenőrizhetősége érdekében egyre gyakrabban készítünk a közelítőnyomok kialakítási szabályai-

nak megfelelő ápolóösvényeket, melyek később közelítőnyomként szolgálhatnak.

A vadállomány nagysága az ezredforduló előtti évtizedekben időszakos megtorpanásokkal ugyan, de emelkedett, majd ezt követően mérséklődött, ezért lehetőség nyílt több területen is a kerítés nélküli erdőfelújítások sikeres elvégzésére. Általában a bükkösök és kocsánytalan tölgyesek esetében a természetes erdőfelújítás kerítés nélkül is kivitelezhető. A korábbi erdőfelújításokból származó sűrűségek mellett vagy között megkezdett erdőfelújítások esetében azonban ez nem mindig járható út.

A Parkerdőnél a nevelővágások gyakori és mérsékelt erélyű alkalmazása szintén régi hagyományokra tekint vissza. Ennek köszönhetően erősen felnyurgult, instabil faállományok előfordulása csekély, ezért összehasonlítva más hasonló adottságú erdészeti tájakkal az elmúlt időszakban abiotikus és biotikus okokra visszavezethetően csak mérsékelt károk fordultak elő. Az erdőfelújításkor és az erdőnevelési munkák során, ha lehetséges, kerüljük

a károsítók, gyomnövények elleni vegyszerek alkalmazását

A Pilisi Parkerdő Zrt. tudatosan vállalt úttörő szerepet és országos szinten élen jár a természetvédelmi szempontokat is integráló természetközeli erdőkezelés bevezetésében. Ezen belül is kiemelt szerep jut az örökerdő-üzem-módnak (22%), amely folyamatos erdőborítást biztosít, melynek köszönhetően a fakitermelések következtében az erdő tájképi jellege nem sérül, az erdőlátogató számára szinte észrevétlenek a beavatkozások.

Az örökerdők jellemzője az erdőklíma folyamatos fenntartása, a horizontális és vertikális erdőszerkezet változatossága, a vegyeskorúság, az elegyesség, a válogató (szálankénti vagy kiscsoportos) erdőművelés, a famatuzsálemek, a holtfa – mint fontos élőhely – védelme.

Célunk jó minőségű és optimális nagyságú fakészlet kialakítása, fenntartása, a természeti értékek és a tájkép védelme, az élményt és felüdülést nyújtó, vonzó és változatos erdőkép biztosítása.

Az „örökerdők” új szemléletű kezelése, főként a kivágandó fák, facsoportok kijelölése, illetve kivágása nem kis szakmai kihívást jelent szakembereink számára. Ezért is folyamatosan tökéletesítjük az eljárásainkat a tapasztalatok alapján, és figyelmet fordítunk erdész szakembereink képzésére. Az évek során gyűjtött tapasztalatainknak köszönhetően az örökerdő-gazdálkodással kezelt területeinkre évente számos tanulmányutat vezetünk külföldi és belföldi szakmai csoportok részére, a Pilis-tetőn, Mexikó-pusztán (Pro Silva

Bemutató Területen), a Hárs-hegyi Örökerdőben, a Gödöllői-dombságban a Dányi Örökerdőben.

A klímaváltozás a világ nagyvárosai-
ban a 21. század olyan kihívása, amely az eddigieknél is jelentősebb szerephez juttatja a lakott területek közelében lévő városi erdőket. Fővárosunk, Budapest területének mintegy 10 százaléka erdősült, ezzel az európai városok között a középmezőnyben foglal helyet.

Mára a Pilisi Parkerdő Zrt. egyik legfontosabb szakmai területe a városierdő-fejlesztés, és gazdálkodás. A városierdő-gazdálkodás a fák és az erdészeti erőforrások kezelésének művészete, tudománya és technológiája a városi közösség ökoszisztémáiban és azok környékén, annak érdekében, hogy az erdők fiziológiai, szociológiai, gazdasági és esztétikai előnyöket biztosítsanak a társadalom számára. Az utóbbi időszakban a klímavédelem különös hangsúlyt kap a városierdő-gazdálko-

dásban: a nagyvárosok közép- és hosszú távú életképességének egyik alapfeltétele a meglévő erdők klímavédelmi funkciójának erősítése, az erdők felkészítése a klímaváltozás negatív hatásaira, ellenállásuk biztosítása azokkal szemben.

Mindezek alapján elmondható, hogy a Parkerdő a modern ökológiai, társadalmi és gazdasági érdekeket egyaránt ötvöző erdőgazdálkodás egyik úttörője. Mindezt az ország egyik leglátogatottabb, legérzékenyebb erdőterületén, a társadalom „kirakatában” kell gyakorolnia.

Dr. Csépanyi Péter
Pilisi Parkerdő Zrt.